

NOTĂ

Analiza unor riscuri la adresa securității naționale generate de acțiunile unor actori cibernetici statali și non-statali asupra unor infrastructuri IT&C, suport pentru procesul electoral

- Extras neclasificat din Nota nr. 0654 din 28 noiembrie 2024 -

- **Rusia are o istorie de a interfera în procesele electorale din alte state.** Dacă în spațiul ex-sovietic Rusia a fost și este cvasiprezentă prin acțiuni ostile de influență, în Occident, implicarea a devenit mult mai evidentă începând cu 2016/scrutinul prezidențial din SUA.

Interesul Rusiei față de astfel de acțiuni ostile îndreptate împotriva Occidentului a crescut în **intensitate**, cu un modus operandi din ce în ce mai **complex**, o pondere foarte mare a acțiunilor fiind desfășurate în **mediul online**, întrucât: **a)** este dificil de identificat legăturile dintre operațiunile în sine și indivizi; **b)** serviciile ruse au fost nevoite să se adapteze și au făcut tranziția de la acțiunile clasice de influență (gestionarea surselor umane prin metode tradiționale) la acțiuni în online.

- În acest an, în Occident au avut loc mai multe scrutine, inclusiv alegerile europarlamentare/iunie 2024, Rusia derulând, în diferite grade, acțiuni de influență. Au rezultat următoarele **concluzii preliminare** privind interferențele ruse:

- la ordinul Kremlinului, au fost realizate **cercetări sociologice detaliate ale statelor-țintă** (trenduri în opinia publică, perspectivele politice ale anumitor partide/candidați, măsuri luate de autorități împotriva interferențelor electorale străine) și a fost studiat cadrul legislativ al statelor-țintă pentru a identifica breșe/vulnerabilități și care este capacitatea de răspuns;
- s-a pus accentul pe agresiunea informațională, inclusiv propagandă, și **folosirea inteligenței artificiale pentru crearea rapidă de conținut**;

În spațiul online occidental, **Rusia a depus eforturi constante pentru accesarea unor categorii cât mai largi de audiență, prin extinderea infrastructurii online** (portofoliu variat de canale de diseminare: vectori oficiali, formatori locali și rețele de trol) și diversificarea tehnicilor de răspândire a narativelor (pro)ruse, cu accent pe distribuirea lor la nivel local (ex. coordonarea mesajelor; creșterea cantității și calității conținutului multimedia, inclusiv realizat prin intermediul softurilor de inteligență artificială/IA; detumare și creare de hashtag-uri, preponderent pe rețeaua X);

- se menține interesul Moscovei pentru creșterea șanselor candidaților proruși, de extremă dreapta, antisistem, „pacifiștilor” și reprezentanților mișcărilor naționaliste. În viziunea Kremlinului, **extrema dreaptă europeană** este receptivă față de Moscova și este pe un trend ascendent de popularitate.

Rusia a inundat spațiul informațional cu narrative divizive și de susținere a vectorilor (persoane sau formațiuni politice) cu viziuni apropiate Kremlinului (extremiști, naționaliști, populști, figuri politice antisistem etc.).

Tactici, tehnici și proceduri: crearea și consolidarea unor rețele extinse de platforme online și canale/grupuri pe rețelele de socializare; dezvoltarea de rețele de sprijin/pro-Kremlin, care să acționeze ulterior ca vectori de promovare a narativelor ruse, cu accent pe formatori de opinie locali cu vizibilitate/viziuni eurosceptice; diversificarea metodelor de eludare a măsurilor occidentale; organizarea de evenimente culturale dedicate valorilor/politicilor ruse; scoaterea din context a unor declarații ale oficialilor europeni; alimentarea unor teorii conspiraționiste; fabricarea de conținut deepfake pentru defăimarea unor candidați incoezi.

Schema de diseminare/amplificare a mesajelor a rămas descentralizată: sateliți locali proruși, clone ale site-urilor de renume, conturilor/canalelor și rețelelor de trol pe platformele de socializare;

Obiective: amplificarea temerilor populației privind degradarea situației de securitate; subminarea încrederii în autorități prin discreditarea liderilor europeni, oficialilor/partidelor de guvernământ și victimizarea opoziției (teza „Europei totalitare”); evidențierea impactului negativ al politicilor/deciziilor acestora asupra situației socio-economice; consolidarea poziției liderilor/formațiunilor eurosceptice și extremiste; erodarea sprijinului politic și social pentru Ucraina; amplificarea nemulțumirilor sociale;

- **valorificarea pasivității** autorităților pentru forțarea de breșe în opinia publică.

- În alegerile din R. Moldova, s-au remarcat **tehnicile de adaptare a manipulării informației în funcție de grupuri demografice** (ex. naționaliști, comunități religioase, populație rurală, cetățeni vulnerabili), cu ajutorul videoclipurilor virale și al imaginilor cu încărcătură emoțională utilizate pentru a provoca reacții negative puternice. Narativele sunt alternate în funcție de evoluțiile politice, asigurându-se relevanța lor, iar mesajele transmise pe Telegram, Facebook, Instagram, TikTok și VKontakte sunt coordonate și uniforme.
- **România este percepută de centrii de decizie de la Moscova ca stat inamic („neprieten”), iar potrivit datelor noastre, Moscova adoptă o politică de descurajare activă față de România.**

În viziunea Rusiei, țara noastră:

- „**provoacă și amenință**” securitatea Rusiei prin potențialul militar NATO și american găzduit;
- „vrea să-și rezolve problemele economice pe seama Rusiei” (problematika Tezaurului);
- reprezintă un concurent direct în R. Moldova.

România – alături de alte state de pe Flancul Estic al NATO – a devenit o prioritate pentru acțiunile ostile ale Rusiei, existând un interes în creștere la Kremlin pentru a influența (cel puțin) mood-ul și agenda în societatea românească în context electoral prin:

- **propagandă și dezinformare** (inclusiv prin utilizarea de tehnologii emergente în activități țintite pe grupuri și comunități specifice - ex. prin agregarea datelor disponibile public - ex. preferințe politice, economice și de consum media - și implementarea de module de inteligență artificială generative prin care să poată transmite mesaje de propagandă adaptate, în timp real, la nivel de individ);
- **sprijinirea unor candidați eurosceptici și alimentarea unor mișcări antisistem**, inclusiv prin „implicarea acestora în proteste care să modeleze agenda publică”;
- încurajarea nemulțumirilor/provocarea de reacții emoționale la nivelul populației, astfel încât să pună presiune pe autorități să reducă/stopeze sprijinul pentru Ucraina.

Apreciem că **România este o țintă pentru acțiuni hibride agresive ruse**, inclusiv atacuri cibernetice și scurgeri de informații (hacks and leaks) și sabotaje.

Reține atenția că în cursul acestui an, situația politică din România a fost abordată și în cadrul talk-show-urilor politice din Rusia - jurnaliștii ruși lansează ideea că **forțele pro-ruse din România ar putea obține peste 30% la alegerile parlamentare.**

- Analiza modului în care aparatul de propagandă rusă a vizat România în 2024 evidențiază o abordare:
  - **indirectă, prin prisma apartenenței la NATO/UE și în conexiune cu sprijinul acordat Ucrainei și R. Moldova, referirile fiind declanșate de evoluții pe aceste problematici/spații;**
  - **direct, prin operațiuni informaționale în contextul creșterii „amenințărilor României la adresa securității Rusiei” pe fondul expansiunii NATO pe flancul estic, încălcării spațiului aerian național de drone ruse și dezinformări privind incendierea unor depozite de pe teritoriul național de către așa-zisi refugiați ucraineni.**

Mesajele au vizat: (i) divizarea societății pe teme precum controlul exercitat de SUA/NATO asupra **României**, amenințările de securitate generate de statutul de membru NATO și de

sprijinul acordat Kievului; (ii) discreditarea capacității de răspuns a NATO și României, amplificarea neîncrederii populației în capacitatea de apărare națională; (iii) erodarea sprijinului populației pentru deciziile de politică externă ale României; (iv) evidențierea implicării României în conflict și ambițiilor teritoriale în raport cu statele vecine (ex. Ucraina și R. Moldova).

În cazul operațiunilor informaționale care au vizat direct România, modus operandi a fost similar altor acțiuni propagandistice lansate în spațiul european de la debutul războiului din Ucraina: aceeași strategie de fabricare și validare a știrii false (prin intermediul conținutului multimedia și detaliilor ample false), utilizarea de metode similare de popularizare și rostogolire a conținutului (aceeași sursă inițială; aceleași conturi angrenate în popularizarea mesajului; aceleași audiențe) și conexarea eronată a evenimentelor cu vectori ucraineni (refugiații sau mișcarea de rezistență).

Tactici, Tehnici și Proceduri:

i) utilizarea de materiale foto-video a căror veridicitate este dificil de probat - înregistrări cu presupusele incidente (nu conțin elemente vizibile de identificare, nu poate fi identificată sursa inițială sau locația filmărilor), însoțite de exagerări privind amploarea acestora; fotografii preluate din articole mai vechi din presa locală și manipulate (ex. decuparea datei unei imagini privind un incendiu din 31 iulie 2024 din Bragadiru);

ii) rostogolirea în masă (cross-posting) prin aproximativ aceleași conturi, pe multiple rețele de socializare (X, Telegram, Facebook) - au fost angrenați: vectori ruși de propagandă destinată publicului rus, inclusiv politologi sau conturi asociate bisericii, conturi (pro)ruse consacrate pentru acoperirea războiului din Ucraina și conturi cu vizibilitate ridicată pe spațiul european (ex. audiențe în limbile engleză, franceză, germană, bulgară, spaniolă), dar și în rândul audienței arabe și chineze.

Astfel de acțiuni informaționale conferă credibilitate unor știri ulterioare privind incidente de sabotaj (adevărate sau false), generează panică și neîncredere în autorități și manipulează mentalul colectiv (în special audiența cu nivel redus de cultură media) să plaseze din start responsabilitatea asupra vectorului ucrainean.